
Bijlagen

Bijlage 1. Inleiding *Tien over rood*¹

Dit geschrift is een uitdaging aan de Partij van de Arbeid.

Het is geschreven vanuit de overtuiging dat de grootste Nederlandse socialis-
tische partij

- a. wat betreft haar principiële uitgangspunten onduidelijk is,
- b. voorzover er van duidelijkheid sprake is, vaak conservatieve kenmerken vertoont,
- c. in haar doen en laten intern zowel als naar buiten de democratie onvol-
doende recht doet wedervaren.

Onduidelijk was het beleid van de PvdA toen het erom ging stelling te nemen in de kwestie-Vietnam. Het partijbestuur zond de Amerikanen een op zichzelf heldere brief; de fractie in de Tweede Kamer zag daarin aanvankelijk geen verschil met de duidelijk anders gezinde motie-Ruygers; de fractie in de Eerste Kamer distantieerde zich met verduisterende argumenten van een motie van de PSP, die zakelijk genomen vrijwel geheel overeenstemde met de brief van het partijbestuur.

Onduidelijk was het beleid van de PvdA ten opzichte van de ontwikkelingshulp. Terwijl in alle officiële partijstukken de ontwikkelingshulp wordt opgedist als de belangrijkste socialistische opdracht in deze tijd, blijkt uit niets dat ze de volle consequenties durft te trekken in haar regeringsbeleid.

Onduidelijk was het beleid van de PvdA inzake de belastingpolitiek. Eerst stemt Vondeling als oppositieleider voor een verlaging van de directe belastingen, vervolgens stemt de Eerste Kamerfractie daar tegen en tenslotte tracht Vondeling als minister de verlaging ongedaan te maken.

Conservatieve trekken vertoont de politiek van de PvdA als het gaat om de grote vraagstukken van inkomens- en vermogenspolitiek. Het partijbestuur

neemt enerzijds geen distantie van de loon- en vermogenspolitieke voorstellen van de vakbeweging en heeft anderzijds geen alternatieven ontwikkeld in de vorm van een inkomenspolitiek, waarin de afstand tussen hoge en lage inkomens wezenlijk kleiner wordt. Ook in de bezuinigingsmaatregelen, die de regering noodzakelijkerwijs heeft moeten nemen, komt onvoldoende prioriteit ten gunste van de laagste inkomestrekkingen tot uitdrukking.

Eveneens conservatief gedraagt de PvdA zich in haar buitenlandse politiek. Zij laat na initiatieven te nemen waaruit haar socialistische visie blijkt op de internationale ontwikkelingen; hieruit mag men concluderen dat zij niet veel anders doet dan de bestaande toestand bestendigen.

De PvdA is niet alleen onduidelijk en soms conservatief, zij weet ook vaak met de democratie geen raad. De gang van zaken rondom de goedkeuringswet-Beatrix roept herinneringen op aan de pruikeentijd. Ministers beslisten zonder de fractie te raadplegen; de fractie besliste zonder de partij te raadplegen; de partij besliste zonder de kiezers te raadplegen.

Gelet op de verkiezingsuitslag van 1963 was de deelname aan de regering volstrekt ongemotiveerd.

De leiding van de PvdA weigert, op voor de partij kritieke momenten, gewoonlijk een tijdige confrontatie met het partijcongres als eerste representant van de leden.

Het verkiezingsjaar 1967 zal beslissend zijn voor de toekomst van de Partij van de Arbeid.

Daarom heeft een groep, die Nieuw Links in de PvdA vertegenwoordigt, dit geschrift samengesteld. Het beoogt de Partij van de Arbeid een nieuwe toekomstvisie te geven.

Het geschrift is bedoeld voor de leden van de Partij van de Arbeid en voor al diegenen buiten die partij, die hopen op een nieuw elan van het socialisme.

Voor de inhoud van dit geschrift zijn uitsluitend de samenstellers verantwoordelijk. De eindredactie was in handen van Han Lammers en Hans van den Doel.

Achterin dit geschrift is een program gepubliceerd, dat ondertekend is door een groter aantal PvdA-leden, die steun willen geven aan Nieuw Links.

Tien over rood zijn: *tien* kenmerkende punten van ons program:

1. De PvdA neemt niet deel aan een regering, tenzij vaststaat dat de ontwikkelingshulp in 1970 2% van het nationale inkomen bedraagt.

2. Iedere gekozen volksvertegenwoordiger dient de plicht te worden opgelegd tot openbare verantwoording, die kan worden afgedwongen.
3. Het parlement dient in staat te worden gesteld ongelimiteerd openbare hearings te houden van elkeen die naar het oordeel van het parlement nuttige informatie kan verstrekken.
4. Elk verkiezingsprogramma van de PvdA dient een minimum te bevatten, zonder de uitvoering waarvan de PvdA niet aan coalitiekabinetten zal deelnemen.
5. Onvoorwaardelijke erkenning van de DDR en van de Vietcong is noodzakelijk. De PvdA dient het initiatief te nemen tot een Europese veiligheidsconferentie met de landen van het Warschau-pact.
6. Nederland behoort uit de NAVO te treden, wanneer Spanje lid van de NAVO wordt of wanneer Portugal bij de herziening van het verdrag als lid wordt gehandhaafd.
7. Het is wenselijk dat Nederland een republiek wordt zodra de regering van koningin Juliana eindigt.
8. De belasting op erfenissen en schenkingen moet progressief oplopen en boven de honderdduizend gulden negenennegentig procent bedragen.
9. De PvdA dient een inkomenspolitiek te ontwerpen, door middel waarvan het verschil tussen de hoge en lage inkomens wezenlijk kleiner wordt.
10. De werknemers in de bedrijven moeten directe invloed krijgen op het bestuur van hun ondernemingen.

Amsterdam, 10 september 1966

1 In: Hans van den Doel e.a., *Tien over rood. Uitdaging van Nieuw Links aan de PvdA* (Amsterdam 1966), 7-10.

Bijlage 2. 'Kort begrip' *Tien over rood*¹

Wij streven ernaar dat alle mensen aan het maatschappelijk verkeer kunnen deelnemen met

- gelijke informatie en zeggenschap,
- gelijke ontwikkelingskansen,
- gelijke mogelijkheden om met succes te streven naar het verwerven van een bepaald inkomen of vermogen.

Democratie

Doelstellingen

Het beginsel van de gelijkheid van alle burgers wordt in volle consequentie doorgevoerd.

De besluitvorming wordt zo doorzichtig mogelijk gemaakt.

De enkeling krijgt volop gelegenheid aan de besluitvorming deel te nemen.

Middelen

De Partij van de Arbeid verklaart openlijk bij volgende gelegenheden slechts dan aan een kabinetsformatie deel te nemen, als er garanties zijn dat een vóór de verkiezingen gepubliceerd minimumprogramma ook binnen de normale regeringsperiode zal worden verwezenlijkt.

Het parlement wordt in staat gesteld bij zijn controle op de regering werkelijk een vuist te maken, door

- het parlement toe te staan in het openbaar deskundigen te horen,
- de parlementariërs een betere outillage te verschaffen.

De relatie tussen kiezer en gekozene wordt verbeterd door

- de volksvertegenwoordigers in de eerste plaats aan te wijzen op grond van hun algemene en politieke kwaliteiten en pas in de tweede plaats op grond van hun specialistische verworvenheden,
- de parlamentsleden een duidelijk omschreven verantwoordingsplicht tegenover de door hen vertegenwoordigde burgers op te leggen,
- het kiesstelsel in de geest van deze eisen te herzien.

Gelijkere kansen op informatie worden verwezenlijkt door

- alle ambtelijke stukken in beginsel openbaar te maken en uitzonderingen daarop in de wet vast te leggen.

– op alle scholen voor voortgezet onderwijs de beginselen der staatsinrichting, politiek, geschiedenis van het recente verleden en economie als verplichte vakken in te voeren.

De normen voor het beleid ten aanzien van de openbare orde worden in de wet vastgelegd. Bepalingen op het houden van demonstraties en het aan de man brengen van gedrukte stukken, alsmede de preventieve censuur op leuzen, worden opgeheven.

Burgemeester en hoofd van het provinciaal bestuur worden gekozen.

Zodra de regering van koningin Juliana eindigt, wordt Nederland een republiek. De Partij van de Arbeid dient voorstellen in aangaande de staatsrechtelijke structuur van de republiek.

Sociaal-economisch leven

Doelstellingen

1. Gelijker maken van de inkomens- en vermogensverdeling.
2. Zeggenschap van werknemers in het bestuur van de bedrijven.
3. Welvaart, gekenmerkt door een stijging van de bestedingen van de consument in een zodanig tempo, dat de financiering van goede gemeenschappelijke voorzieningen om het genot van die bestedingen te garanderen nog juist mogelijk is.
4. Zo groot mogelijke vrijheid in het sociale en economische leven, zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de doelstellingen 1, 2 en 3.

Middelen

1. Centralisatie van het loon- en salarisbeleid bij de regering onder controle van het parlement.

Het in gemeenschapshanden brengen van snel in waarde stijgende vermogensobjecten, zoals grond en bodemschatten.

Het geven van een waardevast studieloon aan elke Nederlander boven de achttien jaar, die dagonderwijs geniet en behoorlijke studieresultaten boekt.

Belastingheffing:

- successie- en schenkingsrechten, die vanaf honderdduizend gulden uiterst progressief oplopen, bijvoorbeeld tot 99 procent,
- progressief oplopende belastingen op het bezit van vermogens boven tienduizend gulden,

– belastingvrijdom voor uitkering wegens overwerk en voor bijzondere gratificaties, voor zover zij de tien procent van het jaarsalaris niet te boven gaan,
– zodanige heffing van de loonbelasting, dat de werknemer uitsluitend zijn netto loon of salaris kent.

2. Invoering van kleine comité's, die bestaan uit werknemers- en werkgevers-vertegenwoordigers, op elk niveau in het bedrijf, welke comité's de bevoegdheid hebben alle op hun afdeling betrekking hebbende zaken te regelen, voorzover die geen verstrekkende gevolgen hebben voor andere afdelingen. Het verlenen van besluitvormende bevoegdheden aan de ondernemingsraad. Het geven van directe invloed aan de werknemers op de aanstelling van top-functionarissen.

3. Opstelling van meerjarenplannen voor de overheidsuitgaven en de groei van de productie in de afzonderlijke bedrijfstakken.

Nationalisatie van de grote banken en levensverzekeringsmaatschappijen. Een zodanige belastingheffing en -wetgeving, dat de 'sociale kosten', d.w.z. kosten die de gemeenschap ter bestrijding van milieuverontreiniging, verkeerscongestie enz. moet maken, worden gedragen door die bedrijven en particulieren, die deze 'sociale kosten' veroorzaken.

Verbetering van het distributieapparaat, zodat de verbeterde productiemethoden tot uiting komen in prijsverlagingen.

Het aanstellen van een staatssecretaris, die uitsluitend belast is met de behartiging van consumentenbelangen.

4. Decentralisatie van alle economische beslissingen tot op het laagste niveau, tenzij kan worden aangetoond dat centralisatie nuttig of nodig is.

Buitenlandse politiek

1. De functie van minister, belast met de hulpverlening aan minder ontwikkelde landen, wordt gehandhaafd.

De regering geeft absolute voorrang aan jaarlijkse verhogingen van de overheidsuitgaven voor ontwikkelingshulp met 0,4 procent van het nationale inkomen, tot een voorlopig maximum van 2 procent bereikt is.

Nederland dient een plan in bij de Verenigde Naties betreffende de financiering van alle VN-activiteiten door middel van een wereldbelastingstelsel.

2. Het lidmaatschap van Nederland van de NAVO wordt gebruikt voor het voeren van een actieve politiek ten behoeve van:

- ontwapening,
- het tegengaan van verdere verspreiding van kernwapens,
- het beleggen van een veiligheidsconferentie met de leden van het Warschau-pact.

Het lidmaatschap van de NAVO wordt opgezegd als Spanje lid zou worden en Portugal bij de herziening van het verdrag lid blijft.

Onder erkenning van de Vietcong als onderhandelingspartner dient Nederland mee te werken aan bemiddelingspogingen ter beëindiging van de strijd in Vietnam.

De Oder-Neissegrens en de DDR worden erkend.

Nederland werkt consequent mee aan de vernietiging van de apartheidspolitiek, het Portugese kolonialisme en het onwettige regime in Rhodesië.

Het lidmaatschap van de EEG wordt gebruikt

- voor de democratisering van de verhoudingen in Europa (waarbij o.m. ook aan de groeiende economische machtsconcentraties wordt gedacht),
- voor het bestrijden van iedere maatregel die de gemeenschap vervreemdt van andere Europese landen.

3. De Nederlandse marine wordt teruggebracht tot de omvang die nodig is voor een aantal taken in de territoriale wateren.

De land- en luchtmacht worden op hun nuttig effect getoetst.

Nadat het ‘Kort begrip’ aan de ondertekenaars was aangeboden is de tekst op veler verzoek enigszins gewijzigd teneinde de duidelijkheid te vergroten.

1 ‘Kort begrip’, in: Hans van den Doel e.a., *Tien over rood. Uitdaging van Nieuw Links aan de PvdA* (Amsterdam 1966), 69-73. De tekst was in rood afgedrukt.

Bijlage 3. Zetelverdeling Tweede Kamer, 1946-1986

	1946	1948	1952	1956*	1959	1963	1967	1971	1972	1977	1981	1982	1986
CPN	10	8	6	7	3	4	5	6	7	2	3	3	-
PSP	-	-	-	-	2	4	4	2	2	1	3	3	1
PPR	-	-	-	-	-	-	-	2	7	3	3	2	2
PvdA	29	27	30	50	48	43	37	39	43	53	44	47	52
EVP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
D'66	-	-	-	-	-	-	7	11	6	8	17	6	9
DS'70	-	-	-	-	-	-	-	8	6	1	-	-	-
PvdV/VVD	6	8	9	13	19	16	17	16	22	28	26	36	27
NMP	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
BP	-	-	-	-	-	3	7	1	3	1	-	-	-
CP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
KVP	32	32	30	49	49	50	42	35	27	-	-	-	-
KNP	-	1**	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
RKPN	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
ARP	13	13	12	15	14	13	15	13	14	-	-	-	-
CHU	8	9	9	13	12	13	12	10	7	-	-	-	-
CDA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	48	45	54
GPV	-	-	-	-	-	1	1	2	2	1	1	1	1
SGP	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
RPF	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1
Totaal aantal zetels	100	100	100	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150

Bron: Kiesraad; www.kiesraad.nl

* Na de Tweede Kamerverkiezingen in juni 1956 werd het aantal zetels van de Tweede Kamer uitgebreid van honderd naar honderdvijftig.
 ** Lijst-Welter.

Afkortingen bij Bijlage 3

ARP	Anti-Revolutionaire Partij
BP	Boerenpartij
CDA	Christen-Democratisch Appèl
CHU	Christelijk-Historische Unie
CP	Centrumpartij
CPN	Communistische Partij van Nederland
D'66	Democraten 1966
DS'70	Democratisch-Socialisten 1970
EVP	Evangelische Volkspartij
GPV	Gereformeerd Politiek Verbond
KNP	Katholiek Nationale Partij
KVP	Katholieke Volkspartij
NMP	Nederlandse Middenstands Partij
PPR	Politieke Partij Radikalen
PSP	Pacifistisch-Socialistische Partij
PvdA	Partij van de Arbeid
PvdV	Partij van de Vrijheid
RKPN	Rooms-Katholieke Partij Nederland
RPF	Reformatische Politieke Federatie
SGP	Staatskundig-Gereformeerde Partij
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Bijlage 4. Partij Samenstelling van Nederlandse kabinetten, 1946-1986

periode	naam kabinet	deelnemende partijen
1946-1948	Beel I	KVP, PvdA
1948-1951	Drees I	KVP, PvdA, VVD, CHU
1951-1952	Drees II	KVP, PvdA, VVD, CHU
1952-1956	Drees III	KVP, PvdA, ARP, CHU
1956-1958	Drees IV	KVP, PvdA, ARP, CHU
1958-1959	Beel II	KVP, ARP, CHU
1959-1963	De Quay	KVP, VVD, ARP, CHU
1963-1965	Marijnen	KVP, VVD, ARP, CHU
1965-1966	Cals	KVP, PvdA, ARP
1966-1967	Zijlstra	KVP, ARP
1967-1971	De Jong	KVP, VVD, ARP, CHU
1971-1972	Biesheuvel I	KVP, VVD, ARP, CHU, DS'70
1972-1973	Biesheuvel II	KVP, VVD, ARP, CHU
1973-1977	Den Uyl	PvdA, KVP, ARP, D'66, PPR
1977-1981	Van Agt I	CDA, VVD
1981-1982	Van Agt II	CDA, PvdA, D'66
1982	Van Agt III	CDA, D'66
1982-1986	Lubbers I	CDA, VVD
1986-1989	Lubbers II	CDA, VVD

Bron: Parlementair Documentatie Centrum (PDC); www.parlement.com